

Bu suratda suratçy Prezident Adamsy (sagda) Ak Tamda onuň soňky gijesinde öz partiýasynyň, federalistleriň partiýasynyň, adamlaryny hökümetde dürli wezipelere belleýändigini barada kagyzlara gol çekýän pursadyny şekillendiripdir. Sud ulgamynda Adamsyň bellänleriniň biri, Wiliýam Marberi, özüniň eýelemeli wezipesine hukugy tassyklaýan dokumenti entäk almandy we ol ony Ýokary suda täze administrasiýada ministriň wezipesini eýelän Jeýms Medisonyň garşysyna arza bermek bilen almaga synanyşdy. Suduň Marberiniň Medisona garşy işi boýunça karary sud gözegçiligi garaýşyny ýola goýdy.

6

bap

ÝOKARY SUDUŇ TARYHY KARARLARY

«Suduň agzalary amaly tejribeden sapak alýarlar we fizikadaky we tebigy bilimlerdeki synaglar we ýalňyşlyklar prosesiniň adyl suda iberilmekde hem ulanarlykdygyny ykrar edip has ynandyryjylykly delilleriň güýjüniň oňunde boýun egijilik bilen baş egýärler» – Luis D. Brendeýs, ABŞ-yň Ýokary Sudunyň agzasy, «Koronado oil end gaz kompaniýiniň» garşysyna Bernet sud işinde çykyşyndan, 1932 ý.

1790-njy ýylda özüniň ilkinji mejlisini geçireli bäri, Ýokary Sud häkimiýetiň ygtyýarlyklaryndan raýat hukuklaryna we metbugatyň azatlygyna çenli dürli meseleler boýunça münlerçe delillendirilen sud kararlaryny kabul etmeli boldy. Bu kararlaryň köpüsi giň jemgyýetçilige az mälum we onda aýratyn gyzyklanma döretmeýän bolsa-da, olaryň birnäçesi amerikan taryhynyň ösüşine eden täsiri nukdaýnazaryndan görnükli bolup durýarlar. Aşakda Ýokary Sud tarapyndan seredilen has ähmiýetli işleriň birnäçesiniň gysgaça beýannamasy berilýär.

MARBERI MEDISONYŇ GARŞYSYNA (1803 Ý.)

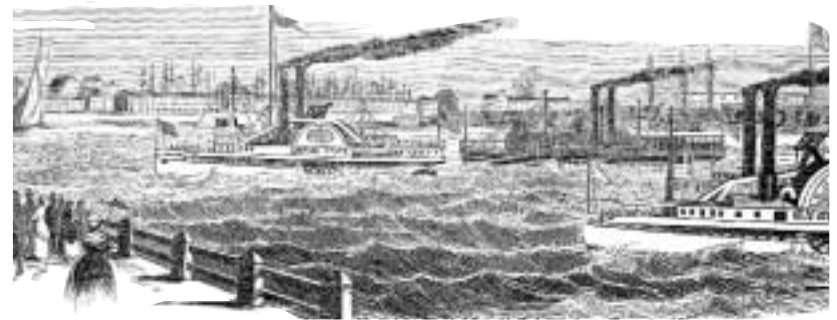
Köplenç, Ýokary Suduň taryhynda örän wajyp diýlip atlandyrylýan Marberiniň Medisonyň garşysyna işi boýunça karary sud gözegçiligi garaşsyzlygyny we kanun çykaryjy we ýerine etiriji aktlaryň Konstitusiýa gabat gelýändigini kesgitlemekde bu suduň ygtyýarlyklaryny işe girizdi.

Bu iş 1800-nji ýylyň saýlawlarynda demokrat-respublikaçy Tomas Jeffersonyň şol wagt prezidentiniň wezipesinde bolan federalist Jon Adamsy ýeneninden soň tutaşan syýasy jedeliň netijesinde ýüze çykdy. Adamsyň administrasiýasynyň häkimiýetde bolmagynyň soňky günlerinde, agalyk ediji ýagdaýy federalistler eýeleýän Kongress köpsanly sud wezipelerini şol sanda Kolumbiýa federal okrugynda 42 sany ylalaşdyryjy sudýanyň wezipesini döretdi. Senat bu bellemeleri tassyklady; prezident olara gol çekdi we döwlet kätibi ýokarda agzalan wezipelere bellemeler barada bu dokumentlere möhür goýup

tassyklamalydy we olar bellenen adamlara resmi ýagdaýda gowşurylmalydy. Işin soňky günleriniň howlukmaçlygynynda şol wagtky kätip wezipä bellenilýändigini baradaky dokumentleri dört sany ylalaşdyryjy sudýa, şol sanda Wilýam Marberä hem gowşurmagy unudypdyr.

Prezident Jeffersonyň administrasiýasyndaky täze döwlet kätibi Jeýms Medison bellemeler baradaky bu dokumentleri gowşurmakdan ýüz dönderdi, sebäbi täze administrasiýa federalistleriň öz partiýalarynyň agzalaryny häkimiýetiň sud pudagyna girizjek bolýandygyna närazylyk bildirdi. Şonda Marberi, onuň wezipä bellenenidigi baradaky dokumentleri bermäge Medisony borçly etmegini sorap, talap arzasy bilen Ýokary Suda ýüz tutdy.

Eger, Ýokary Sud Marberiniň tarapyňy tutan bolsa, gowşurmak barada bu buýrugyň ýerine ýetirilmeginde mejbury çäräni üpjün etmegiň usullaryny ulanmak barada, suduň hiç hili ygtyýary ýok mahalynda, Medison entegem dokumentleri gowşurmakdan boýun gaçyryp bilerdi. Eger-de, sud Marberiniň garşysyna karar çykaran bolsa, onda Marberä kanuny hukugy bolan wezipäni bermekden boýun gaçyrmak ýoly bilen, sud häkimiýetiniň Jeffersonyň tarapdarlaryna aňsatlyk bilen berilmeginiň howpy döwürdi. Ýokary Suduň başlygy Jon Marşal Ýokary Suduň bu işe seretmäge ygtyýarynyň ýokdugy barada karar çykarmak bilen bu jedeli çözdü. Marşal Ýokary Suda şuna meňzeş ygtyýarlyklary berýän sud häkimiýeti baradaky Kanunyň 13-nji bölümüniň Konstitusiýa ters gelýändigini aýtdy, sebäbi ol Ýokary Suduň başlangyç sud etmek hu-

XIX asyryň başlarynda Nýu-Ýork aýlagy Gibbonsyň Ogdena garşy sud işiniň geçirilen ýeri boldy, onda Ýokary Sud Kongresiň ştatlaryň arasyndaky söwdany sazlamakda ygtyýarlyklaryny tassyklady.

kugyny, Konstitusiýanyň hut özi tarapyndan kesgitlenen sud etmek hukugy bilen deňeşdireniňde, giňeldýär. Bu iş dogrusynda karar kabul etmekden ýüz dönderip, Ýokary Sud özüniň adyl suduň gutarnykly çözüjisi hökmünde wezipesini saklap galdy.

GIBBONS OGDENIŇ GARŞYSYNA (1824 Ý.)

«Konfederasiýa maddalaryna» laýyklykda döredilen Birleşen Ştatlaryň ilkinji hökümeti gowşakdy, hususan-da, onuň milli ykdysadyýeti sazlamak boýunça ygtyýarlyklary, şol sanda ştatlaryň arasyndaky söwda akymyny sazlamakda ygtyýarlygy ýeterlik dälidi. Konstitusiýa ABŞ-nýň Kongresine «käbir ştatlaryň arasyndaky söwdany sazlamaga» ygtyýar berdi. Ýöne, şeýle ygtyýarlyklar ykdysady meseleleriň çözgüdiniň üstünden gözegçiligi saklamak islän ştatlar tarapyndan şübhe astyna alynýardy.

XIX asyryň başlarynda Nýu-Ýork ştaty Nýu-Ýorkyň we Nýu-Jersiniň ara-

synda gatnaýan gämileriň eýelerine şeýle iş bilen meşgullanmaga Nýu-Ýork ştatynyň rugsadyny almaga borçly edýän kanun kabul etdi. Aaron Ogdeniň şeýle rugsady bardy, Tomas Gibbonsyňky bolsa ýokdy. Ogden Gibbonsyň Nýu-Ýork ştatyndan degişli rugsady bolmazdan bäsdeş bolup dyrýandygyny bilenden soňra, Gibbonsa işewürlük bilen meşgullanmagy gadagan etmegi sorap, suda ýüz tutdy. Gibbonsda oňa 1793-nji ýylda federal hökümetleriň kabotaž gämi gatnawy baradaky Kanunyň laýyklykda, deňiziň kenarýaka suwlarynda ýüzmäge berlen rugsady bardy, ýöne Nýu-Ýork ştatynyň sudlary Gibbonsyň kanuny bozandygy dogrusynda Ogden bilen ylalaşdylar, sebäbi onda Nýu-Ýork ştatynyň rugsady ýokdy. Ýöne, haçanda Gibbons öz işi bilen Ýokary Suda ýüz tutanda, onuň agzalary Nýu-Ýork kanunyny Konstitusiýa laýyk däl diýip yk-rar etdiler, sebäbi ol ABŞ-yn Kongresiniň söwdany sazlamakda ygtyýarlyklarynyň bozulmasy bolup durýardy.

«Sazlamak» sozi özüniň düýp manysyn-da sazlanymaly zadyň üstünden doly hukugyň bolmagyny aňladýar» diýip Ýokary Suduň agzalary aýtdylar. Şonuň üçin hem «ol şol bir zada degişlilikde şol bir hereketleri edýän beýlekileriň ähli hereketlerini aradan aýyrýar».

DRED SKOTT SENDFORDYŇ GARŞYSYNA (1857 Ý.)

Dred Skott, hojaýyny Jon Emersonyň gulçulyga ýol berýän ştatdan, Missuri-den, gulçulygyň gadagan ýerine, Illinoýsa, alyp giden guludyr. Birnäçe ýyldan soň, Skott Emerson bilen Missurä

Gul Dred Skott, özüniň erkin adamdygyny aýan etdi, sebäbi ol birnäçe wagtda erkin ştatda ýaşapdyr we degişli statusy almak talaby bilen suda ýüz tutupdyr. Ýokary Sud 1857-nji ýyldaky, giň tankyda sezewar bolan we soňra ýatyrylan, karary bilen Skottyň talabyny ret etdi.

dolanyp geldi. Skott erkin ştatda ýaşandygy üçin, özüni indi gul diýip hasaplamaly däl diýip pikir etdi.

1843-nji ýylda Emerson aradan çykdy we üç ýyl geçenden soňra, Skott özüniň azatlygyny talap edip, Emersonyň dul aýalyny suda berdi. Onuň işi 1850-nji ýylda Missouri ştatynyň sudlarynyň birinde ýeňdi. Ýöne 1852-nji ýylda Ýokary Sud ýerli suduň kararyny ret etdi. Şol wagtda hanym Emerson gaýtadan durmuşa çykdy we Skott onuň erkek dogany Jon Senfordyň eýeçiligi boldy (onuň familiýasy sud dokumentlerinde Senford diýlip ýalňyş ýazylan). Skott, ýene-de erkinlige eýe bolmak üçin, Senfordy suda berdi. Işe 1854-nji ýylda Senfordyň garşysyna karar çykaran federal sudlaryň birinde seredildi.

Haçan-da, bu iş Ýokary Suda geçirilende, onuň agzalary Skottyň erkin ştatda ýaşandygy sebäpli azat edilmezligi barada karar kabul etdiler; gara tenli bolany sebäpli ol raýat däldir, şonuň üçin umumy we status hukugynyň kadalary boýunça hereket edýän suda talap arzasy bilen ýüz tutmaga hukugy ýokdur. Bu karar giň tankyda eýe boldy we öz orundaka 1860-njy ýylda gulçulyga garşy çykyş eden we 1861-nji ýylda Raýatlyk urşunyň başlanmagyny ýakynlaşdyran prezident Awraam Linkolnyň saýlanmagyna köp babatda ýardam etdi. Konstitusıanyň on üçünji düzedişi tarapyndan Dred Skottyň Senfordyň garşysyna işi boýunça karar Konstitusıya laýyk däl diýlip hasaplandy; ol 1865-nji ýylda gulçulygy ýatyrды we on dördünji düzediş bilen 1868-nji ýylda önki gullara raýatlyk berdi.

ZÄHMET GATNAŞYKLARY MESELELERI BOÝUNÇA MILLI DOLANDYRYJY EDARA (ZGMMDE) «JOUNS END LAFLIN STIL KORPOREÝŞINIŇ» GARŞYSYNA (1937)

Gibbonsyň Ogdena garşy işi Kongressiň ştatlaryň arasyndaky söwdany sazlamakda hökümdarlygyny tassyklan bolsa, onda ZGMMDE-niň Jouns we Laflin garşy işi Kongressiň ygtyýarlyklaryny giňeltdi we onuň söwdany sazlamakdaky hukugyna ştatlaryň arasyndaky söwda bilen meşgullanýan pudaklaryň iş amalyýetini sazlamak hukugyny goşdy.

«Jouns we Laflin» ýurduň iň iri polat guýujy zawodlarynyň biri, ol on sany hakyna tutma işgäri kärdeşler arkalyşygynyň işine gatnaşandygy üçin işden çykarmak bilen, 1935-nji ýylyň Zähmet gatnaşyklary barada Milli kanunyny bozupdyr. Bu kanun zähmet gatnaşyklarynyň çäginde sap ýürekli däl işiň tutuş toparynyň ýüze çykmagyny gadagan edýär we kärdeşler arkalaşyklaryny döretmekde we bilelikdäki şertnamalary baglaşmakda işçileriň hukuklaryny goraýar. Ýokarda agzalan polat guýujy kompaniýa, işden çykarylan işçileriň işlerini gaýtaryp bermek baradaky ZGMMDE-niň görkezmesini ýerine ýetirmekden boýun gaçyrdy. Federal okrug şikaýat sudy Milli dolandyryjy edaranyň özüniň buýrugynyň mejbury ýerine ýetirilmesi baradaky talabyny ret etdi we Ýokary Sud işiň gaýtadan seredilmesi bilen meşgul boldy.

Bu işde Kongressiň ştatlaryň arasyndaky söwda bilen meşgullanýan kompaniýalaryň «yerli» işjeňligini, ýa-da hakykaty aýdan-da, bir ştatda geçirilýän

1946-njy ýylda Pensilwaniýa ştatynyň Pittsburg şäherindäki «Jouns we Laflin» polat guýujy zawodynyň geçelgesinde onuň administrasiýasynyň syýasatyna nãrazylyk bildirme hökmünde ýyganan işçiler. On ýyldan soň, Ýokary Sud kãrdeşler arkalaşyklaryny döretmekde, işgãrleriň işe alyanlar bilen bilelikde şertnamalary baglaşmakda işçileriň hukuklaryny ykrar etmekden ýüz dönderdigi zerarly, «Jouns we Lafliniň» administrasiýasyna garşy karar çykardy.

işjeňligi sazlamaga ygtyýarynyň bardygyny, ýa-da ýokdugyny baradaky mesele çözüldi. «Jouns we Laflin» korporasiýasy öz zawodynyň iş şertleriniň ştatlaryň arasyndaky söwda galtaşmadygynyň tãkrarlaýardy. «Işçileriň we telekeçileriň arasynda duşmançylygyň bolmagy zerarly önümçiligiň wagtlaryň togtadylmagynyň ştatlaryň arasyndaky söwdanyň ýagdaýyna has düýpli täsir etjekdigini» görkezmek bilen, Ýokary Sud meselãniň beýle goýulmagy bilen yllaşmady. «Hakyna tutma işgãrleriň öz guramalaryny döretmãge hukugyny ykrar etmeklik we bilelikdãki şertnamalary baglaşmak üçin bu işçiler tarapyndan öz islegleri boýunça saýlanan başlyklarynyň bolmagy, örän köp halatda, senagat-

Gara tenli we akýagyz çagalara, 1954-nji ýylda Ýokary Suduň milli magaryf Bölümine garşy Braun sud işinde ABŞ-yn mugt döwlet mekdeplerinde ak we afro-amerikanlaryň hökmany bilelikdäki okamasyny girizeninden soňra, bile okaýarlar.

da parahatçylykly gatnaşyklaryň derwaýys möhüm şerti bolup durýandygyny tejribe açyk-aýdyň görkezdi». Zähmet gatnaşyklary baradaky Milli kanunyň konstitution häsiýetini goldamak bilen, Ýokary Sud oňat guralan işe ýeňiş yglan etdi we federal hökümet tarapyndan senagatyň has çuňňur we giň gerimde sazlanmasynyň başlangyjyny goýdy.

BRAUN HALK MAGARYF BÖLÜMİNİŇ GARŞYSYNA (1954)

Bu taryhy işe çenli birnäçe şatlarda we Kolumbiýa federal okrugynda, Ýokary Suduň Plessiniň Fergýusona garşy işi boýunça 1896-njy ýyldaky karary bilen tassyklan, ýagny mekdeplerde birmeňzeş okuw şertleri bolsa, jyns hukuk-

laryna rugsat berýän mekdep ulgamynyň jyns hukuklary hereket edýärdi. 1951-nji ýylda Kanzas ştatyndaky Topika şäheriniň ýaşajysy Oliwer Braun öz sekiz ýaşly gyzynyň adyndan şäher mekdep geňeşini suda beren mahaly «birmeňzeş şertlerde aýry okatmaklyk» baradaky garaýyşa garşy çykdy. Braun gyzynyň öz ýaşayan öýlerinden baş kwartal aňyrdan ýerleşýän akýagyzlaryň mekdebine bermagyny isleýärdi. Braun üçin, gyzynyň öz öýünden ýigirmi bir kwartal aňyrdan ýerleşýän afro-amerikanlar üçin mekdepde okanyndan, bu has amatlydy. Federal sudlaryň biri mekdepleriň ikisinde hem okamak şertleriniň birmeňzeşdigini anyklap, Braunýň arzasyny makullaýan karar kabul etdi.

Klarence Erl Gideon Ýokary Sudda öz işiniň diňlenmesine taýýarlanan wagtynda peýdalanan kitaphanasyna kybapdaş ýuridiki kitaphanada meşgullanýar. 1963-nji ýylda sud Gideonýň peýdasyna karar çykardy we amerikan sudlarynyň öz hususy aklawjysyny hakyna tutmaga mümkinçiligi bolmadyk günäkärlere aklawjy bermäge borçly etdi.

Şol wagtda Günorta Karolina, Virjiniýa we Delawer ştatlaryndaky beýleki gara tenli çagalaryň ene-atalary hem şuna meňzeş talaplary bildirdiler. Delawerdäki sud afro-amerikanlar üçin mekdepleriň akýagyzlaryň mekdeplerinden ýaramazdygyny kesgitledi we gara tenli çagalaryň akýagyzlaryň mekdeplerine geçirilmegini býurdy. Ýöne, akýagyzlar üçin mekdepleriň jogapkär adamlary bu karar babatynda Ýokary Suda şikaýat etdiler.

Ýokary Sud bu işleriň ählisiniň seredilmesiniň barşynda getirilýän delillere şol bir wagtda seredýärdi. Kynçylyk çekýän afro-amerikanlar tarapyndan

berlen işleriň gysgaça yazuw beýannamalary jyns hukuklarynyň gara tenli çagalara näme sebäpli zeper ýetirýändigini düşündirýän psihologlaryň we sosiologlaryň maglumatlaryny we subutnamalaryny özünde saklaýardy. 1954-nji ýylda Ýokary Sud biragyzdan karar etdi, «ýagny bilim pudagynda aýry, ýöne birmeňzeş okadylyş orun tutup bilmez», şeýle-de mugt döwlet mekdeplerinde jyns hukugynyň gara tenli çagalary «on dördünji düzedişde berjaý etmegiň kepilnamasy bar bolan kanunlar tarapyndan berilýän deň goragdan» mahrum edýändigini barada karar çykardy.

GIDEON WEINRAÝTYŇ GARŞYSYNA (1963 Ý.) MIRANDA ARIZONANYŇ GARŞYSYNA (1966 Ý.)

1960-njy ýyllardaky Ýokary Suduň iki sany karary jenaýat etmekde aýyplanan adamlaryň hukuklaryny gorady. Klarence Erl Gideon 1961-nji ýylda Floridada bilýard oýnalýan jaýa girendigi üçin tussag edildi. Haçan-da, ol sud tarapyndan bellenen aklawçynyň berilmegini talap edende, ştatnyň kanunynyň aklawçynyň berilmegini diňe kanun boýunça mümkin, ýa-da hökmany ölüm jezasy berilip bilinjek, ýagny öldürilme, ýa-da beýleki agyr jenaýatlar ýaly jenaýatlar barada işlere seredilende göz önünde tutýandygyny aýdyp, sudýa bu talaby ret etdi. Gideonýň özi gorandy we günäli diýlip ykrar edildi. Tussaglykda bolmak bilen, ýurisprudensiýany öwrenip we Ýokary Suda haýyşnama ýazyp, ol ençeme sagatlap türme kitaphanasynda oturdy. Ýokary Sud Gideonýň işine adalatly seretmekden boýun gaçyryp-

dyrlar diýen karara geldi we her bir ştatyň jenaýat etmekde aýyplanýan, özerlerine goragçy tutunmaga ýagdaýy ýok adamlara aklawçy bermelidigi barada buýruk berdi. Haçan-da, Gideon gorag aklawçysynyň kömegi bilen azatlyga çykmak başardan-da, ondan aýyplanma aýryldy we ol aklanyldy.

Laýyk üç ýyldan soň, Ýokary Sud günäkärleşenleriň sud zalyna düşmezden önürti, aklawçy almaga hukuklarynyň bolmalydygy barada karar kabul etdi Arizona ştatynyň sudy tarapyndan Ernesto Miranda töleg almak maksady bilen we zorlamak üçin adam ogurlandygy sebäpli ýyl kesildi. Miranda ýyl kesilmegi iki sagatlyk soragdan soň polisiýa işgärlerine onuň boýun almagyna esaslanýardy, üstesine-de, oňa sorag edilen wagtynda aklawçynyň bolmagy dogrusynda hiç zat aýdylmandyr. Öz kararynda Ýokary Sud poliseýlerden tussag wagtynda olaryň tussag edilýänleri häzirkki wagtda «Mirandanyň duýdurylyşy» ady alan, ýagny guman edilýänleriň dymmaga hukugynyň bardygy barada we olar tarapyndan aýdylanlaryň hemmesiniň olaryň garşysyna ulanylyp bilinjekdigi, şeýle-de guman edilýänleriň sorag edilmeginde aklawçynyň gatnaşyp biljekdigi we eger-de, olaryň aklawçy tutmaga ýagdaylary ýok bolsa, olaryň oňa berkitjekdigi barada önüden duýdurmalydygyny talap etdi.

Mirandanyň Arizona garşy işi boýunça karary Ýokary Suduň has belli kararlarynyň biri bolup durýar, sebäbi Mirandanyň önünden habardar edilmeginiň dramalaşdyrylmagy amerikan kinosynda we amerikan telewideniýesinde adaty ýagdaýa öwrüldi.Ýöne, 1999-njy

Martin Lýuter King, kiçi (sagda), 1960-njy ýylda Jorjiýa ştatyndaky Atlantada tussag wagtynda. Şol ýylyň özünde Kingiň Montgomerodaki tussaglygy, Alabama ştaty, «Nýu-Ýork Tayms» gazetiniň Salliwene garşy sud işinde wakalaryň ösüşini çaltlandyrdy; onuň barşynda Ýokary Sud döwletiň wezipeli adamsynyň özüne metbugat tarapyndan myjabat atylandygy barada arzany görkezmäge metbugatyň beýannamalary «hakykatdanda erbet niýetli häsiýete» eýe bolýan ýagdaýyndan we maglumatlaryň galpdygyna ýa-da dälidigine seretmezden «jogapkärçiliksiz biperwaýlygyň» bolmagy bilen çap edilýän ýagdaýyndan başga wagtarda, hukugynyň ýokdugy barada karar çykardy.

ýylda federal şikaýat sudlarynyň biri bu karara, banky ýarandygy sebäpli ýyl kesileniň özüne hukuklarynyň bolmalysy ýaly okalyp berilmändigini aýdan Dikkersonyň Birleşen Şatlara garşy işinde, garşy çykdy. 2000-nji ýylyň iýunynda Ýokary Sud Dikkersonyň işine gaýtadan seretmek we bu işin ara alyp maslahat-

laşmasynyň barşynda Mirandanyň işiniň hem esaslydygyna gaýtadan seretmek kararyna geldi.

«NÝU-ÝORK TAYMS KOMPANI» SALLIWENIŇ GARŞYSYNA (1964 Ý.)

ABŞ-nyň Konstitusiyasyna 1-nji Düzediş metbugatyň azatlygyna kepillendirilýär.Ýöne birnäçe ýyllaryň dowamynda, Ýokary Sud töhmet atmalar boýunça, ýagny ol ýa-da beýleki şahsyýetiň abraýyna şek ýetirýän ýalan maglumatlaryň çap edilmesine esaslanýan sud aralaryndan habar beriş serişdelerini azat etmek üçin birinji düzedişi ulanmaktan boýun gaçyryp geldi. «Nýu-Ýork Tayms Kompaniiniň» Salliwene garşy işi boýunça Ýokary Suduň karary Birleşen Ştatlaryň töhmet baradaky kanunyna, ýagny döwletiň wezipeli adamlarynyň töhmet atylmak baradaky aralarynyň kanagatlandyrylmagyna çap edilen maglumatlaryň galpdygyny diňe delilsiz tekrarlamak arkaly bil baglap bilmejekdigi barada kararda bar bolan çözgüdiň netijesinde, düýpli üýtgeşmeler girizdi. Ýokary Sud arazynyň şeýle-de, žurnalistleriň we redaktorlaryň hereketleriniň, hakykatdan-da, «bet pygylly häsiýete» eýedigini subut etmäge borçlydygy barada karar çykardy. Mundan başga-da, talapkär olaryň öz materiallaryny «çap edilen maglumatlaryň galpdygyna, ýa-da dälidigine jogapkärçiliksiz biperwaýlygy» bildirmek bilen ýerleşdirendigi barasynda sudy ynandymalydyr.

Iş Günorta Hristian toparynyň Maslahaty tarapyndan, 1960-njy ýylda Alabamada tussag edilen, afroamerikanlaryň raýatlyk hukuklary ugrundaky hereketiniň baştutany Martin Lýuter King

kiçiniň sudda raýatlyk hukuklaryny goramak üçin pul ýygnamak maksady bilen, «Nýu-Ýork Tayms» gazetiniň tutuş sahypasyny eýelän reklama bildirişiniň ýerleşdirilmegi netijesinde ýüze çykdy. Alabama ştatyndaky Montgomeri şaheriniň şäher polisiýa gullugyna jogapkär adamsy L.B. Salliwen gazetde ýerleşdirilen reklama bildirişiniň özüne töhmet bildirýändigini we onuň şäher polisiýa bölüminiň hereketini nädogry görnüşde berýändigini aýtdy. Salliwen gazetde bu bildirişi ýerleşdiren dört sany ruhanyny we «Nýu-Ýork Tayms» gazetini su-da berdi.

Bildirişde, hakykatdan-da, birnäçe nätaklyklyklar goýberilipdir we oturdaşlaryň düzümi Salliwene 500 000 dollaryň berilmegi barada karar çykardy. «Nýu-Ýork Tayms» gazetini we raýatlyk hukugy ugrundaky göreşiň işeňnirleri Alabama ştatynyň sudunyň karary dogrusynda Ýokary Suda şikaýat etdiler we ol olaryň peýdasyna biragyzdan karar kabul etdi. Ýokary Sud töhmet baradaky kanunlaryň «wezipeli adamlaryň özüni alyp barşy barada tankydy pikiriň aňladylmagyna ygtyýar bermek» üçin ulanylyp bilinmejekdigi, şeýle-de tankyçylara olaryň belliklerinde delillendirilen takyklygyň bolmagy barada talaplary bildirmeginiň öz-özüni paş etmeklige getirjekdigi barada karar kabul etdi. Ýokary Sud ýokarda agzalan reklama bildirişini ýerleşdirmek bilen, «Nýu-Ýork Tayms» gazetiniň, ýa-da ruhanylaryň erbet niýet bilen hereket edendikleri dogrusynda subutnama tapmady. □